

מדת הדין

שיעון חזק היומי בדרך קצרה

לע"נ ר' דב שלמה בר' אהרן

דוד הכהן צ"ל
הערת
התנצחות טל: 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 94 פרשת בחוקותי תשע"ד

ראש השנה ח-יד

לר' יהודה לומדים מהפסוק יובל היא שזה יובל אף שלא שמטו הקרקעות ואף שלא תקעו, ואין לומר שחל יובל גם ללא שילוח כי כתוב היא, ור' יוסי ואמר שזה יובל אף שלא שמטו ושילחו, אך תקיעה מעכבת שכתוב היא, ואמנם פסוק אחד מרבה ופסוק אחד ממעט, סובר ר' יוסי ששילוח אינו מעכב כי יתכן שלא יהיה עבד בעולם אך לא יתכן שלא יהיה שופר, לכן תקיעה מעכבת, ועוד ששילוח עבדים אינו תלוי בב"ד אך תקיעה מסורה לב"ד, וצריך טעם נוסף שלא נאמר שלא יתכן שאין כלל עבד בשום מקום בעולם לכן כתוב עוד טעם, וטעמו של ר' יהודה הוא שכתוב וקראתם דרוך בארץ והפסוק נדרש לפניו ולא למה שלפני פניו, ולכ"ע דרוך הוא לשון חירות, כמו שאמר ר' יהודה שזה לשון כמדירי בר דיירא כמי שגר בכל מקום ועושה סחורה, ר' יוחנן אומר שלדעת חכמים מעכב שילוח תקיעה ושמיטה, שהם למדו מהפסוק נדרש לפניו וגם לפני פניו וגם לאחריו, ויובל בא לרבות חו"ל ומה שכתוב בארץ, הוא רק לומר שבחו"ל נוהג רק כשנוהג בארץ ואם לא נוהג בארץ לא נוהג בחו"ל.

מונים לנטיעה מתשרי שכתוב שלש שנים ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית, ולומדים שנה שנה מתשרי שכתוב מראשית השנה, ולא לומדים מניסן שכתוב בו ראשון לחדשי השנה, שעדיף ללמוד שנה ללא חדשים משנה ללא חדשים ולא משנה עם חדשים.

הנוטע או המברך או המרכיב ערב שביעית ל' יום לפני ר"ה נחשב לו שנה ויכול לקימם בשביעית, ופחות מל' יום אינו כשנה ולא יקימם בשביעית,

דף י והפירות אסורים בהנאה עד ט"ו בשבט, ובשנת ערלה אסור לגמרי ובשנת רבעי כרבעי, ור' חייא בר אבא ביאר בשם ר' יוחנן ויש שאמרו בשם ר' ינאי, שכתוב בפסוק ובשנה הרביעית ובשנה החמישית שיתכן שזה שנה רביעית ועדיין אסור מדין ערלה, ויתכן שזה חמישית וזה עדיין רבעי, ולכאורה זה לא כ"מ שסובר שיום אחד בשנה נחשב לשנה, ואם אמר שכשכתוב בתורה פר סתם הוא בן כ"ד חדש ויום אחד, ור"א סובר בן כ"ד חדש ועוד ל' יום, ור"מ למד שאם כתוב עגל הוא בן שנה ואם כתוב בן בקר הוא בן שנים ואם כתוב פר הוא בן שלש, ויש לומר שהברייתא הזו גם כ"מ ומועיל יום אחד רק בסוף שנה אך בתחילת שנה רק ל' יום נחשב שנה, ור"א מקשה שזה ק"ו, שהרי בנדא לא אומרים בסוף ספירתה שמקצת היום ככולו, ואילו בתחילת ראייתה כן אומרים מקצת היום ככולו, וא"כ שנה שיום אחד נחשב כשנה בסופה, ק"ו שיחשב כשנה בתחילת הספירה, **עמוד ב** ואם נאמר שהברייתא כ"מ היא קשה שר"א עצמו סובר שצריך ל' ועוד ל' שהמשנה אומרת שלר"א לא נוטעים או מברכים או מרכיבים בערב שביעית פחות מל' יום לפני ר"ה, ולר' יהודה הרכבה שלא קלטה בג' ימים אינה קולטת יותר, ור' יוסי ור"ש סוברים שצריך ב' שבתות, ור"ג אמר בשם רבה בר אבהו שהסובר שצריך ל', ימנו ל' יום נוספים שיחשב שנה, והסובר ג' ימים צריך ל' יום ועוד ג', והסובר ב' שבתות צריך ב' שבתות ועוד ל' יום, וגם אם נסבור כר' יהודה נצטרך ל' ועוד ג' ימים, ויש לומר שהברייתא כ"מ ול' יום הכוונה לקליטה, אך לא צריך ל"א כי יום הל' מועיל גם לקליטה וגם ליום א' בשנה שנחשב שנה, ר' יוחנן אומר שר"מ ור"א נחלקו בפסוק אצל נח ויהי באחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש וסובר ר"מ שנכנס רק יום אחד בשנה ובכל זאת כבר מונים שנת שש מאות ואחת, א"כ יום אחד בשנה נחשב שנה, ור"א סובר שאם היה כתוב בשש מאות ואחת היינו לומדים שנחשב שנה, אך כתוב באחת ושש מאות וא"כ שנה הולך על השש מאות, ואחת הכוונה לקליטה אחת, ור"א לומד שכתוב בראשון באחד לחדש והרי נכנס רק יום אחד ובכ"ז מונים לחדש נוסף, וכמו שיום בחדש נחשב חדש, כך חדש בשנה נחשב שנה, שחדש נחשב לחדש באחד ממנויין, וגם שנה נחשבת ע"י מנוייה.

לר"א בתשרי נברא העולם, ובו נולדו האבות וגם מתו בתשרי, בפסח נולד יצחק בר"ה נפקדו שרה רחל וחסה, ובר"ה יצא יוסף מבית האסורים

דף יא ובר"ה בטלה העבודה מאבותינו במצרים, ובניסן נגאלו, ועתידים להגאל בתשרי, ולר' יהושע העולם נברא בניסן ובו נולדו האבות וגם מתו, בפסח נולד יצחק, ובר"ה נפקדו שרה רחל וחסה, בר"ה יצא יוסף מבית האסורים וגם בטלה העבודה מאבותינו במצרים, ובניסן נגאלו וגם יגאלו.

ר"א לומד שהעולם נברא בתשרי שכתוב בבריאת העולם, תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי, והחדש שהארץ מוציאה דשאים והאילנות מלאים פירות הוא תשרי, וזה היה זמן רביעה וירדו גשמים והצמיחו שכתוב ואד יעלה מן הארץ, ור' יהושע למד שהעולם נברא בניסן שכתוב ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ עושה פרי, והחודש שהארץ מוציאה דשאים ומוציאה פירות הוא ניסן, והוא הזמן שבהמה חיה ועוף מדווגין זה לזה שכתוב לבשו כרים הצאן, ור"א למד שמה שכתוב ועץ עושה פרי הוא רק לענין ברכה לדורות, ור' יהושע למד שמה שכתוב עץ פרי הוא כמו שביאר ריב"ל שמעשה בראשית נבראו לקומתם לדעתם ולצביונם, כמו שכתוב ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, וניתן לקרוא צביונם,

ר"א אומר שהאבות נולדו בתשרי שכתוב ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וזה חודש שנולדו בו איתני העולם, ואיתן הוא לשון חוקק כמו שכתוב איתן מושבך, וכתוב שדלג על ההרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ, וכתוב קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות

דף ח אם המשנה לא מונה לר"ה מה שתלוי במעשה יש להקשות שיובלות כן תלוי במעשה, וצריך לומר שמשנתנו כר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה שיובל חל מר"ה, ורב אשי מבאר שהמשנה מונה ד' ראשי שנים שהם בד' ראשי חדשים, ואמנם א' שבת הוא רק לב"ש, אך כוונת המשנה שיש ג' לכו"ע, והר"ה הוא תלוי במחלוקת ב"ש וב"ה.

ר' יוחנן אומר שהמחלוקת במעשר בהמה תלויה בדרשת הפסוק לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו, ור"מ סובר שהצאן לובשים כרים שמתעברות כשהעמקים יעטפו בר והיינו באדר, ויולדות באב, א"כ ר"ה שלהם בא' אלול, ור"א ור"ש דרשו שהצאן לבשו כרים כשיתרועעו אף ישירו והיינו בניסן כשהשבלים אומרות שירה, ויולדות באלול לכן ר"ה שלהם תשרי, ור"מ אמר שמה שכתוב יתרועעו אף ישירו מדובר על המאחרות שמתעברות בניסן, ור"א ור"ש אומרים שמה שכתוב עמקים יעטפו בר נאמר על המקדימות באדר, ולר"מ מובן מה שכתוב קודם בפסוק לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר וישנם גם מאחרות בזמן של יתרועעו אף ישירו, אך לר"א ור"ש קשה שהיה צריך לכתוב לבשו כרים הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו וישנן גם מקדימות בזמן של עמקים יעטפו בר, ולר"א לכו"ע הצאן מתעברות בזמן שעמקים יעטפו בר באדר, ונחלקו בפסוק עשר תעשר ומדובר בב' מעשרות, מעשר בהמה ומעשר דגן, ור"מ מקיש מעשר בהמה למעשר דגן שכמו שמעשר דגן סמוך לגמרו עישורו כך מעשר בהמה, ור"א ור"ש למדו שכמו שמעשר דגן ר"ה שלו תשרי כך מעשר בהמה ר"ה שלו תשרי.

בא' תשרי הוא ר"ה לשנים, ובפשטות הכוונה לשטרות, ששטרי חוב מוקדמים פסולים ומאחרים כשרים, אך קשה שלעיל אמר רב חסדא שבניסן הוא ר"ה לשטרות, ויש לחלק שלמלכי ישראל מונים מניסן ולמלכי האומות מונים מתשרי, אך לפ"ז רב חסדא שביאר לעיל שרק למלכי ישראל מונים מניסן ולאומות מונים מתשרי א"כ הוא בא לחדש מה שכתוב במשנה, ויש לומר שרב חסדא רק מבאר בפסוקים, או שרב חסדא ילמד כר' זירא שא' בתשרי הוא ר"ה לשנים לענין תקופה וכר"א שבתשרי נברא העולם, ור"ג בר יצחק אומר שהוא ר"ה לדין, שכתוב מראשית השנה עד אחרית שנה שדנים בתחילת השנה מה יהיה בסופה, וזה בחדש תשרי שכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו **עמוד ב** והחג שהלבנה מתכסה הוא ר"ה, וכתוב בהמשך כי חק לישאל הוא משפט אלוקי יעקב, ומפסוק זה לומדים שאין ב"ד של מעלה נכנסים לדין כל זמן שלא קידשו ב"ד של מטה את החדש, וברייתא אחרת דורשת שכתוב כי חק ישראל, ולאומות לומדים מהמילים משפט לאלוקי יעקב, ומה שכתוב כי חק לישאל הוא לומר שישאל נכנסים תחילה לדין כמו שאמר רב חסדא שמלך נכנס לדין לפני הציבור, והסיבה היא שאין ראוי שהמלך ימתין בחוץ, ועוד, שדנים המלך לפני שמתרבה החרון אף.

לשמיטה ר"ה בתשרי, שכתוב ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, ולומדים מתשרי שכתוב מראשית השנה, ואין לומר שנלמד מניסן שכתוב ראשון הוא ל' ל' ל' ל' שנה, שעדיף ללמוד שנה שלא כתוב עם חדש משנה ללא חודש, ולא משנה שכתובה עם חדשים.

ליובל ר"ה בתשרי, ולכאורה יש למנות מ' בתשרי שכתוב ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם, ויש לומר שהמשנה כדעת ר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה, שלומד מהפסוק וקדשתם את שנת החמישים שנה ולא מיום כיפור שהרי כתוב וקדשתם את שנת החמישים והיינו שהיא מתקדשת מתחילתה, ואמר ר' ישמעאל שמר"ה עד יו"כ עבדים עדיין לא הולכים לבתיהם ואינם משועבדים לאדוניהם, אלא אוכלים ושותים ושומרים ועטרוניהם בראשיהם, וביו"כ תקעו ב"ד בשופר ואז הולכים העבדים לבתיהם והשדות חוזרות לבעליהם, ורבנן למדו מפסוק זה שמקדשים רק שנים ולא חדשים, וכתוב בברייתא אחרת שלא אומרים שכמו שהיתה קדושה מתחילה כך נמשך הקדושה בסופה כמו שמוסיפים תמיד מחול על הקודש, ולומדים זאת מהפסוק יובל היא שנת החמישים שמקדשים רק את שנת ה' ולא את שנת חמישים ואחת,

דף ט ורבנן למדו מפסוק זה שמונים אותה רק לחמישים ולא מונים אותה לחמישים וגם אחת של היובל הבא, ולא כר' יהודה שסובר שמונים את שנת ה' גם לשנה א' של יובל הבא.

לר"ע מה שמוסיפים מחול על הקודש לומדים מהפסוק בחריש ובקציר תשבות, וזה לא נאמר על חריש של שביעית עצמה, כי כבר כתוב שדך לא תזרע, אלא בא לאסור חריש של ערב שביעית שמועיל לשביעית, ולא יקצור במוציא שביעית קציר השייך לשביעית, ור' ישמעאל לומד מפסוק זה שהתורה אוסרת בשבת רק קציר שהוא רשות כמו חריש, אך קציר העומר שהוא מצוה דוחה שבת, ור' ישמעאל לומד שמוסיפים מחול על הקודש מהפסוק ועניתם את נפשתיכם בתשעה, ופשוט שלא מתענים בט' אלא בערב אך לא רק משחשיכה כי כתוב בתשעה, אלא מתחיל להתענות מבעוד יום, שמוסיף מחול על הקודש, וביציאתו לומדים ממה שכתוב מערב עד ערב ושבתות לומדים מתשבתו, ושאר יו"ט לומדים משבתכם שכל מקום שיש בו שבות מוסיפים עליו מחול, ור"ע לומד מועניתם כמו שלמד חייא בר רב מדפתי שכתוב ועניתם מתשעה והרי ר' בעשרי מתענים אלא לומדים מכאן שהאוכל ושותה בתשיעי **עמוד ב** כאילו התענה תשיעי ועשירי.

על ההרים בזכות אבות ועל הגבעות בזכות אמהות, ור' יהושע סובר שהאבות נולדו בניסן, שכתוב ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו, בחודש נולדו בו זיתוני עולם, ותשרי נקרא איתנים בגלל שהוא תקיף במצות, ור"א סובר שניסן נקרא חדש זיו שיש בו זיו לאילנות, כמו שאמר רב יהודה שהיוצא בימי ניסן ורואה אילנות פורחים מברך ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וכראו בו בריאות טובות ואילנות טובות להנות בהם בני אדם, הסובר שנולדו בניסן גם מתו בניסן והסובר שנולדו בתשרי גם מתו בתשרי, שכתוב אצל משה ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום, היום מלאו ימי ושנותי, שה' ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומפסח לחודש, כמו שכתוב את מספר ימיה אמצא.

יצחק אבינו נולד בפסח שכתוב למועד אשוב אליך ואין לומר שהמלאך מבשר בפסח על עצרת, שהרי לא יתכן שתלד בני יום, וגם אין לומר שעומד בעצרת ומבשר על תשרי, שהרי לא יתכן שתלד בה' חדשים, אלא שהמלאך עומד בתשרי ומבשר על פסח, אך יש לדחות שבו' חדשים גם לא יולדת, ואמנם יש ברייתא שזה היה שנה מעוברת, אך אם נוריד את ימי הטומאה והטהרה יש פחות מז' חדשים, ומר זוטרא מבאר שאף למ"ד שיוולדת לט' אינה יולדת לחדשים קטועים, אך היולדת לז' יולדת גם בחדשים קטועים, שכתוב והיה לתקופות הימים ומיעוט תקופות זה ב' ומיעוט ימים ב'.

ברי"ה נפקדו שרה רחל וחנה, שברחל כתוב ויזכור אלוקים את רחל וכן בחנה כתוב ויזכרה ה', ולומדים מר"ה שכתוב שבתוך זכרון תרועה ובחנה כתוב כי פקד ה' את חנה, ושרה לומדים מנה שכתוב בה וה' פקד את שרה.

יוסף יצא בר"ה מבית האסורים שכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגיגו כי חק לישראל הוא **עמוד ב'** וכתוב בהמשך, עדות ביהוסף שמו בצאתו על מצי' מצרים, בר"ה בטלה העבודה מאבותינו במצרים, שכתוב והוצאתי אותם מתחת סבלות מצרים וכתוב בהמשך הפרק הסיוטות מסבל שכמו, ולר"א נגאלו בניסן ועתידים להגאל בתשרי שכתוב בפסוק יתקע בשופר גדול, ובר"ה כתוב תקעו בחדש שופר, ולר' יהושע בניסן עתידים להגאל שכתוב ליל שימורים הוא, ליל המשומר מששת ימי בראשית לגאולה, ור"א לומד שהוא משומר מהמזיקים.

ר' יהושע ור"א חלקו לשיטתם בסדר ימי המבול, שכתוב בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש, ולר' יהושע זה היה י"ז באייר שמזל כימה שהוא זנב הטלה שוקע ביום והמעניות מתמעטים והם שינו מעשיהם ולכן שינה הקב"ה עליהם את מעשה בראשית והעלה את מזל כימה ביום, ונטל ממנו ב' כוכבים והביא המבול לעולם, ולר"א זה היה י"ז בחשוון שמזל כימה עולה בו ביום ומעיינות מתגברים.

דף יב והם שינו מעשיהם והקב"ה שינה עליהם את מעשה בראשית והעלה את מזל כימה ביום ונטל ממנו ב' כוכבים והביא המבול לעולם, ולר' יהושע מובן מה שכתוב שני, ולר"א צריך לומר שהוא שני לדין, ולר' יהושע מובן שהיה שינוי במזל ולר"א יש לבאר שהשינוי היה כדברי רב חסדא שהמעיינות היו ורתחים שהם קלקלו ברותחים בעבירה, ונידונו ברותחין כמו שכתוב וישוכו המים, ובאחשוורוש כתוב וחתם המלך שככה, חכמי ישראל מונים למבול כר"א ולתקופה כר' יהושע, והאומות מונים גם למבול כר' יהושע.

ישנה ברייתא שבתשרי הוא ר"ה לירקות ולמעשרות ולגרוס, ולכאורה לירקות הוא ג' מענין מעשרות, וא"כ קשה למה כפלו את זה, ויש לומר שכתבו מעשרות מדאורייתא והוסיפו גם לענין ירקות ומעשרותיהם מדרבנן והקדימו ירקות למרות שהם רק מדרבנן שהם חביבים, ומשנתנו מנתה ירקות שהם מדרבנן וכ"ש מה שהוא מדאורייתא, ומה שכתוב בברייתא מעשרות בלשון רבים זה כולל מעשר דגן ומעשר בהמה, וכתוב ירקות בלשון רבים שיש ב' זמנים, שהמשנה אומרת שירק הנאגד קביעותו למעשר משיאגד ושאינו נאגד ממתי שהוא ממלא את הכלי.

אם ליקט ירק בערב ר"ה קודם השקיעה וליקט אחר השקיעה **עמוד ב'** לא תורמים ומעשרים מזה לזה שלא תורמים מחדש על הישן ומישן על החדש, ושנה שניה שנכנסת לשלישית השנה היא מעשר ראשון ושני והשלישית מעשר ראשון ועני, ולריב"ל לומדים זאת מהפסוק כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר, והיא שנה שאין בה אלא מעשר אחד שהיה בשנה לפניה, והיינו שנתן מעשר ראשון ומעשר עני ולא מעשר שני, ואין לומר שלא יתן גם מעשר ראשון שהרי כתוב ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם, והוקש המעשר לנחלה וכמו שלנחלה אין הפסק כך למעשר ראשון אין הפסק, וכן כתוב בברייתא שר' יהודה אומר שמעשר ראשון אינו מתבטל שכתוב ובה הלוי כל זמן שבא תן לו, ור"א בן יעקב לומד שמעשר ראשון הוקש לנחלה שאין לו הפסק.

המודר הנאה מחבירו לשנה מונה י"ב חודש מיום ליום, ואם אמר לשנה זו אפילו הוא עומד בכ"ט אלול עולה לו שנה ומותר מיד בא' תשרי, ואף למ"ד שיום אחד בשנה לא נחשב לשנה, בכ"ז כאן הוא התכוון לצערו ומספיק לו לכן יום אחד, ולא מנו לנדורים מניסן, כי הולכים אחר לשון בני אדם.

כתוב לענין מעשרות שזמן תלתן שבתצמת, תבואה וזיתים משיביאו שליש ומשתצמח הכוונה שכבר ראוי לזרעים, ורב אסי אמר בשם ר' יוחנן ויש שאמרו בשם ר' יוסי הגלילי שלומדים את זה מהפסוק מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות, ולכאורה סוכות זה כבר שמינית אלא לומדים מכך שתבואה שהביאה שליש בשביעית נוהגים בה מנהג שביעית בשמינית.

דף יג ור' זירא אמר לרב אסי שאולי לא נכנס כלל בשמיטה ובכ"ז התורה אומרת שהשמיטה תמשך עד סוכות, ויש לומר שכתוב בפסוק, וחג האסיף בצאת השנה, ואין לומר אסיף שהוא בא בזמן אסיפה שזה לומדים כבר מהפסוק באספך, אלא הכוונה קציר ורבנן שיערו שמה שקוצרים בחג ור"א

הביא שליש קודם ר"ה, ור' ירמיה שאל שאיך רבנן דקדקו כל כך בין שליש לפחות משליש, אמר ר' זירא שכבר אמרתי לך שלא תצא מההלכה שכן מידות חכמים שבמ' סאה טובלים, ואם חסר קורטוב א' אפשר לטבול, וכביצה מטמא שומאט אוכלים ואם חסר כשומשום אינו טמא, ג' על ג' מטמא מדרס ואם חסר נימא אחת לא מטמא מדרס, ור' ירמיה חזר בו מקושייתו שהרי שאלו החברים את רב כהנא מהיכן הקריבו ישראל את העומר כשנכנסו לארץ, שמה שחביא שליש אצל נכרי לא מביאים ממנו שכתוב קצירכם ולא קציר נכרי, ואין לומר שלא הביאו עומר שהרי כתוב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ולא אכלו קודם לכן שרק אחר העומר אכלו מתבואת הארץ, ואמר רב כהנא שהקריבו ממה שלא הביא שליש ביד עכו"ם, ואולי כבר הביא וחכמים לא יודעים אלא שחכמים יודעים בדיוק, אך יש לדחות שמדובר שלא נכנס כלל, אך אם נכנס רבע חכמים לא יוכלו לשער בין פחות משליש לשליש, ויש לומר שלא יתכן שלא נכנס כלל כי הרי כתוב שעלו מהירדן בעשור לחדש ולא יתכן שבה' ימים מגיע לשליש, אך לכאורה גם אם נכנס שישית או רבע על יספיק ה' ימים אלא שאמר על א"י ארץ צבי, וא"כ עדיין ניתן לומר שלא נכנס כלל.

רב חנינא שקשה שאין לפרש שאסיף הוא קציר שהרי כתוב בפסוק באספך מגרנך ויקבך ולמדו מזה שהסוכה היא מפסולת גורן ויקב, ואמר ר' זירא שהיה לנו הבנה בענין ור' חנינא חתכו בגרזן, ויש ללמוד מדברי ר' יונתן בן יוסף שלמד מהפסוק ועשת את התבואה לשלש השנים **עמוד ב'** ויש לקרוא לשליש, ולכאורה צריך את הפסוק לברכה, אך יש לומר שברכה כבר למדו מהפסוק וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם את התבואה ישן עד השנה התשיעית.

אורז ודוחן פרגין ושומשומין שהשרישו קודם ר"ה מתעשרים כשנה הקודמת ומותרים בשביעית, ואם השרישו אחרי ר"ה אסורים בשביעית והמעשר שלהם כמו השנה הבאה, ושאל רבה שרבנן אמרו שבאילן הולכים אחר חנטה ובתבואה וזיתים שליש, וירק משנלקט, ומדוע שינו בקטניות, ואמר רבה שמתוך שלא לוקטים אותם יחד הלכו בהם אחר ההשרשה, ומקשה אביי שיעבור הגורן יחד ויעשר וממילא מתעשר מהישן על הישן וכן מהחדש על החדש, כמו שאמר ר' יוסי בן כיפר בשם ר"ש שזורי שפול מצרי שזרעו לזרע וחלק השריש קודם ר"ה וחלק השריש אחר ר"ה לא תורמים מזה על זה שאין לתרום מחדש על ישן ומישן על חדש, אלא יעבור הגורן יחד ואז נמצא שהוא תורם ומעשר מהחדש על החדש ומהישן על הישן, אמר רבה שר"ש שזורי סובר שניתן לבלול כראוי ואילו רבנן סוברים שאין בילה, ור' יצחק בר נחמני אמר בשם שמואל שהלכה כר"ש שזורי, ור' זירא שואל ששמואל עצמו אמר שלכל דבר אין בילה מלבד יין ושמן, ויש לתרץ ששמואל אמר שהכל הולך אחר גמר פרי,

דף יד וצריך את ג' החלקים בדברי שמואל, שהוא אמר שהלכה כר"ש שזורי אך לא מטעמו שיש בילה, שהרי שמואל סובר שאין בילה, ואם שמואל היה אומר רק שאין בילה היינו אומרים שהוא יסבור בפול כרבנן, לכן פסק כר"ש שזורי וכדי שלא יהיה סתירה בדברי שמואל צריך להוסיף שהוא פסק כר"ש שזורי בפול, והטעם הוא שהכל הולך אחר גמר פרי, ואם היה כותב רק שהולכים אחר גמר פרי היינו אומרים שגם בתבואה וזיתים נלך אחר גמר פרי ומחדש שמואל שהלכה כר"ש שזורי, שרק בפול הולכים אחר גמר פרי והוא הוסיף שאין בילה לחדש שביין ושמן יש בילה,

ר' יוסי הגלילי לומד מהפסוק באספך מגרנך ומיקבך שכמו שגורן ויקב גדלים על מי השנה שעברה ומתעשרים כמו השנה שעברה ולכן ירקות שגדלים על מי שנה הבאה מתעשרים כמו השנה הבאה, ור"ע לומד מגורן ויקב שהם גדלים על רוב מים ועישורם כשנה שעברה וכל הגדל על רוב מים מתעשר אשנה שעברה וירקות שגדלים על כל מים מתעשרים כשנה הבאה, ור' אבהו אומר שהנ"מ ביניהם בדברי המשנה שבצלים פוסלים המצרי שזמנו מתן מים ל' יום קודם ר"ה עישורם כלשעבר ומותרים בשביעית, ואם לא אסור בשביעית ועישורם כשנה הבאה, והמשנה כר' יוסי הגלילי או כר"ע.

ר"א מבאר בשם ר' אושעיא שא' שבט הוא ר"ה לאילן שיצאו כבר רוב גשמי שנה ועדיין רוב תקופה מבחור, והכוונה היא שאף שרוב תקופת טבת עדיין לא עברה אך ירדו כבר רוב גשמי שנה.

ר"ע ליקט אתרוג בא' שבט והחמיר לעשות בו ב' עשורים **עמוד ב'** כב"ש וכב"ה, ולר' יוסי בר יהודה לא בגלל מחלוקת ב' שב' אלא במחלוקת רבן גמליאל ור"א, שלר"ג אתרוג הוא כאילן בג' דרכים לעולה רבעי ושביעית, וכירק לענין שבשעת לקיטתו עישורו, ולר"א אתרוג שזה לאילן גם לענין מעשר, אך לכאורה לא מחמירים כב' חומרות סותרות, שכתוב בברייתא שהלכה כב"ה והרוצה לעשות כב"ש עושה, וכן כב"ה, אך אם עושה כקולי שניהם הוא רשע, ואם עושה כחומרי שניהם נאמר עליו והכסיל בחשך הולך, אלא יעשה כב"ש ליקולא ולחומרא או כב"ה ליקולא ולחומרא, ויש לומר שר"ע הסתפק מה שיטתם ולא ידע אם ב"ה אדרת אחד שבט או שאמרו ט"ו בשבט, ור' יוסי בר' יהודה אומר שהסתפק מה דעת ר"ג או ר"א, אך לר' יוסי בר' יהודה יוצא שהוא נהג בא' שבט כב"ש, ור' חנינא או ר' חנניה אומר שהאתרוג חנטו פירותיו קודם ט"ו בשבט בשנה קודמת ויכלו לכתוב גם קודם שבט אלא המעשה היה בא' שבט, ורבינא אומר שיש לגרוס בר' יוסי בר' יהודה שלא היה א' שבט אלא ט"ו בשבט ולא ב"ש וב"ה אלא ר"ג ור"א.

רבה בר רב הונא אומר שלר"ג שהולכים באתרוג אחר לקיטה למעשר ר"ה שלו בתשרי, אך קשה שכתוב בברייתא שר"ש בן ר"א אומר שאם ליקט אתרוג ערב ט"ו בשבט קודם השקיעה, ואחר השקיעה ליקט אתרוג נוסף לא תורמים ומעשרים מזה על זה שלא תורמים ומעשרים מחדש על ישן ולא מישן על חדש, ואם השלישית נכנסה לרביעית השלישית היא מעשר ראשון ומעשר עני, והרביעית מעשר ראשון ומעשר שני.